

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากวัตถุประสงค์การศึกษาที่ได้กำหนดไว้ คือ 1) เพื่อทราบถึงข้อมูลพื้นฐาน ภูมิหลัง และการขยายตัวของการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ในช่วงปี ค.ศ 1991-1999 2) เพื่อศึกษาถึงศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในช่วงปี ค.ศ 1994-1999 และศักยภาพในการเป็นตลาดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของ สปป.ลาว และ 3) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวในปัจจุบันของ สปป.ลาว จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) ในช่วงปี ค.ศ 1991-1999 การท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก สังเกตได้จากรายได้ของการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มสูงขึ้นมาตลอด ทั้งนี้เนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือน สปป.ลาว มีแนวโน้มสูงขึ้นนั่นเอง รายได้จากการท่องเที่ยวจะผันแปรตามจำนวนนักท่องเที่ยว การที่จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นนั้น สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ การเปิดประเทศอย่างเป็นทางการของรัฐบาล สปป.ลาว การเปิดประเทศดังกล่าวนี้ทำให้ สปป.ลาว เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ประกอบกับ สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีศักยภาพในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ฯลฯ ประกอบกับช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้นการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการขยายตัวมาก นักท่องเที่ยวจากยุโรป อเมริกา แอฟริกา ฯลฯ ต่างพากันมาเที่ยวในภูมิภาคนี้ ซึ่งประเทศที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นต้น โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งประเทศบ้านพี่เมืองกับ สปป.ลาว มาช้านาน ถือว่าเป็นอีกประเทศหนึ่งที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยมาเยือนประเทศไทย และนักท่องเที่ยวที่มาเยือนไทยก็จะถือโอกาสมาเที่ยวใน สปป.ลาว ในเวลาเดียวกัน ดังนั้น นโยบายการเปิดประเทศ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล และสถานการณ์การขยายของการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นประเด็นหลักที่ทำให้การท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ในช่วงปี ค.ศ 1991-1999 มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ถึงแม้ว่าอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวดังกล่าวจะมีแนวโน้มที่ลดลงอันเนื่องมาจากภาวะทางเศรษฐกิจ แต่โดยภาพรวมแล้วการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2) จากภาวะการขยายตัวของการท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลา 9 ปี (1991-1999) ที่ผ่านมานั้น พบว่าการขยายตัวของการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นผลมาจากนโยบายการเปิดประเทศและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล และได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าการขยายตัวของการท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลานั้นเป็นเพราะ สปป.ลาว มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวหรือมีความได้เปรียบในการดึงดูดนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด แต่จากผลการศึกษาเพื่อทราบถึงศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวโดยการหาคำดัชนีความได้เปรียบ ผลการศึกษาพบว่า สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างต่ำในตลาดที่สำคัญส่วนใหญ่ เช่น อังกฤษ เยอรมนี สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลียและญี่ปุ่นยกเว้นในตลาดฝรั่งเศส หมายความว่า สปป.ลาว มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากว่า สปป.ลาว เคยเป็นเมืองขึ้นของประเทศฝรั่งเศสมาก่อน ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวฝรั่งเศสมีความต้องการที่จะมาเที่ยวใน สปป.ลาว เป็นกรณีพิเศษ และเมื่อเปรียบเทียบคำดัชนีความได้เปรียบกับดัชนีความได้เปรียบของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น พบว่า สปป.ลาว มีคำดัชนีต่ำกว่าทุกประเทศ ซึ่งหมายความว่า สปป.ลาว มีความได้เปรียบในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในตลาดที่สำคัญเหล่านั้นต่ำกว่าทุกประเทศที่กล่าวมา อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้ยังพบอีกว่า สปป.ลาว มีความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเทียบเท่ากับประเทศจีน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สปป.ลาว ก็ยังมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีคำต่ำก็ตาม

ในส่วนของการพิจารณาถึงศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของ สปป.ลาว นั้นพบว่า สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีศักยภาพมากในเรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ หมายความว่า ในทุกพื้นที่ของ สปป.ลาว สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งได้ โดยโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาดูถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ของการท่องเที่ยวแล้วพบว่า สปป.ลาว ยังไม่พร้อมในอีกหลาย ๆ องค์ประกอบ โดยเฉพาะในด้านของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยว แต่องค์ประกอบดังกล่าวยังไม่พร้อมที่จะอำนวยความสะดวกให้การท่องเที่ยวในปัจจุบัน ถ้าหากว่าในอนาคตองค์ประกอบที่สำคัญนี้ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้มีความพร้อมมากขึ้นก็จะทำให้ สปป.ลาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่มีความน่าสนใจของนักท่องเที่ยวจำนวนมากจากทั่วทุกมุมโลก

3) ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว จะมีแนวโน้มที่ขยายตัวมากขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่เปิดประเทศมาจนถึงปัจจุบัน แต่การท่องเที่ยวดังกล่าวก็ประสบปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคอย่างมากไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของความไม่พร้อมในด้านของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม

ขนส่งที่มีจำนวนจำกัด การติดต่อสื่อสารที่อยู่ในวงแคบ การให้บริการการท่องเที่ยวของภาครัฐบาลที่ไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่มีต่อตนเองต่อประเทศชาติยังมีน้อย และปัญหาในเรื่องของงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีจำนวนจำกัด ที่กล่าวมานั้นเป็นปัญหาหลัก ๆ ของการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมาก ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งถ้าหากว่าปัญหาเหล่านี้ถูกนำแก้ไขอย่างถูกวิธีจะทำให้การท่องเที่ยวของ สปป.ลาว สามารถพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและเสถียรภาพได้ในอนาคต และนโยบายที่รัฐบาลคาดเอาไว้ คือ ต้องการให้การท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจก็จะเป็นจริงได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยสังเกตจากรายได้ของการท่องเที่ยวที่ได้ก้าวขึ้นมาเป็นอันดับ 1 ในปี ค.ศ 1998 ของรายได้จากการส่งออกสินค้าของประเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากการท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ อีกหลายอุตสาหกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งถ้าหากว่าการท่องเที่ยวมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นแน่นอนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวก็จะขยายตัวตามไปด้วย ผลที่ตามมาคือทำให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมมีการพัฒนามากขึ้นนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของการท่องเที่ยวใน สปป.ลาว ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้มีลักษณะขยายตัวไม่เต็มທີ່ที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวยังไม่พร้อมที่จะอำนวยความสะดวกให้กับการท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวได้ในวงจำกัด ทำให้บทบาทของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในวงจำกัดด้วย ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มากที่สุดนั้นจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยว ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น ไม่ได้เป็นหน้าที่เฉพาะของรัฐบาลเท่านั้น แต่เอกชนก็สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ผลประโยชน์ที่ได้นั้นไม่ได้มีเฉพาะต่อรัฐบาลแต่เอกชนก็จะได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวด้วย

5.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐบาล

ภาครัฐบาลนั้นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท และมีความสำคัญมากที่สุดในการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยว เนื่องจาก รัฐบาลมีอำนาจ ในการตัดสินใจที่จะทำให้เกิดผลทุกอย่างได้ ดังนั้น จากผลการศึกษาที่ได้จึงมีข้อเสนอแนะบางที่ ประการ ดังนี้

1) ปรับปรุงและพัฒนาระบบ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทางด้านการคมนาคมขนส่ง เช่น ปรับปรุงและพัฒนาสภาพถนน เส้นทางเดินรถระหว่างแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพที่ได้มาตรฐาน มากขึ้น นอกจากนี้ควรเพิ่มจำนวนของพาหนะการขนส่ง และปรับปรุงคุณภาพของการให้บริการ ต่าง ๆ บนรถโดยสารประจำทาง เครื่องบิน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ ประสงค์มาเที่ยว สปป.ลาว ให้พวกเขาได้รับความประทับใจมากที่สุด นอกจากนี้ในด้านของการสื่อสารก็เช่นเดียวกัน คือ ควรจะขยายเครือข่ายของโทรศัพท์ จำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะทั้งภายใน และต่างประเทศ ให้คลุมทุกพื้นที่ของประเทศ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

2) เพิ่มงบประมาณในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เช่น งบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพิ่มงบประมาณในการฝึกอบรมชาวบ้านให้มีความเข้าใจถึงบทบาทและผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพิ่มงบประมาณสำหรับ ปรับปรุงสถานที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ หอพักสาธารณะ ฯลฯ ให้มีสภาพที่ดีขึ้น และจัดสรรงบประมาณสำหรับการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงป้าย บอกรoad หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ตามถนน หรือตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีระบบเป็น สากลมากขึ้น

3) ในระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น ควรจะให้หลักสูตรการเรียน การสอนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวด้วย เพื่อที่จะพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยว ให้มากขึ้น และสำหรับนักศึกษาที่ไปศึกษาในต่างประเทศควรจะให้มีการศึกษาวิชาการท่องเที่ยวด้ง กล่าวนี้มากขึ้นด้วย

4) ควรจัดตั้งหน่วยงานที่ควบคุมความประพฤติของ พ่อค้า แม่ค้าและคน ขับรถโดยสารในเรื่องของการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวโดยการขึ้นราคาสินค้าและค่าโดยสาร ตามใจชอบ โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อภาพพจน์การท่องเที่ยวของประเทศ

5) การพิจารณาในเรื่องของการลดค่าวีซ่าในการเข้าประเทศ และเพิ่ม ระยะเวลาพำนักอยู่ให้เหมาะสมมากขึ้น โดยไม่ให้แตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านมากนัก ทั้งนี้เพื่อ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวใน สปป.ลาว ให้มากขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับภาคเอกชน /ประชาชน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ให้มีความเจริญมากขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นหน้าที่เฉพาะของรัฐบาลเท่านั้น ภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นบริษัทนำเที่ยว โรงแรม บ้านพัก ร้านอาหาร สถานบันเทิง ฯลฯ หรือแม้แต่ประชาชน ก็ควรมีส่วนร่วมด้วย เช่น

- 1) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้ว่า สปป.ลาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งใหม่ที่มีความสวยงามและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เพื่อที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นมาเที่ยวใน สปป.ลาว ให้มากขึ้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและภาคเอกชนด้วยในเวลาเดียวกัน
- 2) การให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาลในด้านของการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ขึ้นเพื่อที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวใน สปป.ลาว ให้มากขึ้น
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพของงานบริการนักท่องเที่ยวให้สูงมากขึ้น เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีของการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ในสายตาของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ
- 4) ถ้าหากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นั้น ประชาชนควรจะมีการอบรมป้อนนิสัยลูกหลานของตนเองให้รู้จักถึงคุณค่าของความเป็นลาว เช่น รู้จักคุณค่าของ วัฒนธรรมลาว ประเพณีลาว รู้จักรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของลาวเอาไว้ ไม่หลงระเหิดกับประเพณีหรือวัฒนธรรม ตะวันตกที่นำเข้ามาโดยนักท่องเที่ยว
- 5) ประชาชนลาวควรจะมี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการขยายตัวของ การท่องเที่ยวและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติด้วย
- 6) ประชาชนลาว ในทุก ๆ ชนเผ่าที่มีวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ที่แตกต่างกันนั้น ควรจะรักษาสภาพความแตกต่างนั้นเอาไว้ เพื่อให้เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 7) ทางด้านการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลายอันเนื่องจากการบุกรุกของนักท่องเที่ยว นั้นเป็นหน้าที่ของทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นคนลาวหรือนักท่องเที่ยว ควรจะร่วมมือกันรักษาเอาไว้เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา และเพื่อให้ สปป.ลาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้นานเท่าที่จะนานได้ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและของประชาชนด้วย

5.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่สร้างขึ้นเพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสารหรือที่เรียกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพนั่นเอง ในตอนแรกผู้วิจัยมีความต้องการและมีความสนใจในเรื่องของการท่องเที่ยว ซึ่งต้องการทราบว่าการท่องเที่ยววันนี้ได้เข้ามามีบทบาทอย่างไรต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของ สปป.ลาว จึงต้องการที่จะทำวิจัยเชิงปริมาณเพื่อที่จะได้เห็นถึงบทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบเศรษฐกิจได้ชัดเจนมากขึ้น แต่การวิจัยเชิงปริมาณดังกล่าวนี้ได้ประสบปัญหาในเรื่องของข้อมูลที่มีไม่เพียงพอในการวิเคราะห์ ดังนั้น จึงต้องหันมาวิจัยเชิงคุณภาพแทน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อรัฐบาลผู้ที่สนใจในเรื่องของการท่องเที่ยว เพราะข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อความคิดในการวางแผนกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของภาครัฐบาลให้สอดคล้องกับสภาพและสถานการณ์ของการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้การท่องเที่ยวมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เคยเป็นในอดีต

จากประสบการณ์การวิจัยโดยตรงที่ผู้วิจัยได้รับในศึกษาครั้งนี้ คือ พบความยุ่งยากและอุปสรรคมากมายในการเก็บและรวบรวมข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือข้อมูลปฐมภูมิก็ตาม จึงมีข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยในเรื่องของการท่องเที่ยวหรือแม้กระทั่งการวิจัยในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ สปป.ลาว นั้น จึงอยากเสนอแนะว่า การวิจัยไม่ว่าจะวิจัยในประเทศใดก็ตามที่เป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับ สปป.ลาว ควรจะเป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลปฐมภูมิเป็นหลัก เพราะการวิจัยที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมินั้นค่อนข้างที่จะมีปัญหาในเรื่องของการได้มาซึ่งข้อมูลเพราะมีความยุ่งยากมากในเรื่องระเบียบและวิธีการ และข้อมูลที่ได้มานั้นอาจจะไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ดังนั้นควรจะทำวิจัยในลักษณะที่ใช้ข้อมูลปฐมภูมิเป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นสำรอง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลเหมือนดังที่ผู้วิจัยได้ประสบมา อย่างไรก็ตาม สปป.ลาว ยังเป็นประเทศที่มีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ต้องการการแก้ไขโดยด่วน การวิจัยนั้นก็จะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้น จึงอยากจะเสนอแนะสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่ โดยเฉพาะนักศึกษาที่ได้รับทุนจากรัฐบาลให้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทหรือระดับปริญญาเอก ควรจะช่วยกันวิจัยในหัวข้ออะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับ สปป.ลาว เพราะคาดว่าการศึกษาที่ได้นั้นจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน